

- систематично цікавитися життям групи, знати характер, схильності кожного студента, його успіхи в навчанні, плани на майбутнє, умови його життя й побуту;
- допомагати творчим групам, активу групи у проведенні різних заходів;
- залучати студентів до соціально корисної та професійно орієнтованої практичної діяльності;
- забезпечити реальні умови розвитку самооцінки, формування перспектив професійного та особистого росту.

Форми роботи куратора з групою можуть бути різноманітні. У практиці інституту кураторства СумДУ використовуються кураторські години, бесіди, тематичні лекції, організація колективних свят. Також відбуваються колективні відвідування театрів, виставок, музеїв, кіно-театрів. Все це значно сприяє максимальній реалізації можливостей міжособистісного спілкування.

Від того, який колектив зуміють створити куратор і студенти за перший рік навчання, багато в чому залежатиме все їх студентське життя, чи буде воно корисним, цікавим, позбавленим конфліктів та учбових негараздів - таким, яким запам'ятається їм на все життя.

С.Б. Кузікова, канд. психол. наук, доцент,
kuzikov_oleg@ukr.net

Сумський державний педагогічний університет
 ім. А.С. Макаренка, м. Суми

МЕХАНІЗМ СУБ'ЄКТНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Вища освіта на сьогодні розглядається як провідний чинник соціального й економічного прогресу. Бо найважливішою цінністю й головним капіталом сучасного суспільства є фахівець, здатний до активного пошуку і засвоєння нових знань та прийняття нестандартних рішень. Його підготовка вимагає й нової системи освіти – «інноваційного навчання», яке б створило умови для формування у майбутнього фахівця здатності до проєктивної детермінації майбутнього, відповідальності за нього, віри в себе та свої професійні здібності впливати на майбутнє [1], тобто суб'єктного становлення студентів ВНЗ.

З точки зору системно-діяльнісного підходу в психології (О.Г. Асмолов, Г.С. Костюк, О.М. Леонт'єв, С.Д. Максименко) розвиток особистості відбувається в процесі успішного оволодіння професійною діяльністю, яка є значущою для суб'єкта. Однак характер співвідношення особистісних особливостей людини та критеріїв успішності її професій-

ної діяльності продовжує залишатися в центрі уваги дослідників. Становлення фахівця можливо тільки в результаті єдності розвитку професійних знань і вмінь та особистісного зростання. Причому особистісний результат професійного розвитку людини, на думку багатьох сучасних дослідників (М.Й. Боришевський, О.О. Конопкін, Г.С. Нікіфоров, В.І. Степанський та ін.), ширший за традиційні форми професійного досвіду — знання, вміння, навички.

Мета освіти (особливо вищої) повинна полягати в тому, щоб допомогти студенту організувати внутрішню взаємодію між навчальною діяльністю (процесом пізнання) і особистісним самовизначенням. При цьому важливо не допустити «збіднення душ» при збагаченні інформацією. Потреба в такому внутрішньому діалозі зумовлюється роботою з усвідомлення, розвитку і уточнення своєї ціннісно-сислової сфери. Дійсно, живе особистісне знання породжується з активного особистісного ставлення студента до навчального матеріалу. В формуванні ж ціннісно-сислових переваг знаходиться основа процесу особистісного самовизначення. Говорячи образно, особистісне і професійне самовизначення ідуть поруч із ціннісно-сисловим самовизначенням.

Система ціннісних орієнтацій визначає змістовну спрямованість особистості і становить основу її ставлення до навколишнього світу, до інших людей, до себе самої, а також ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції і «філософії життя». Відомо, що зміна ставлень особистості (до себе, оточуючих, діяльності, світу в цілому) виявляється у динаміці її образу Я, самооцінок, життєвих смислів та цінностей, зміні характеру мислення, способу поведінки тощо. Отже, і безсумнівно впливає на цілі, мотиви, результати її професійної діяльності.

Таким чином, механізмом саморозвитку особистості, в тому числі і професійного, є зміни, які відбуваються в мотиваційно-ціннісно-сисловій сфері людини.

Вивчення особливостей, напрямків змін в особистісній сфері майбутнього фахівця дозволяє розробити шляхи та методи управління професійним зростанням особистості в процесі фахової підготовки. Йдеться про забезпечення формування особистісної готовності майбутніх фахівців до здійснення певної професійної діяльності, розвиток їх творчих якостей, всебічної освіченості, які не менш важливі, ніж набуття ними спеціальних знань і вмінь.